

Nr 260.

Av herr Lundquist i Rotebro m. fl., om vissa ändringar av bestämmelserna rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt pensionärer.

Av den i statsverkspropositionen av statsrådet och chefen för finansdepartementet lämnade redogörelsen för utvecklingen av statstjänstemännens löne- och pensionsfrågor under de senaste åren samt dessa frågors nuvarande läge framgår, att något förslag till lönereglering för statens befattningshavare icke är att emotse till årets riksdag. Finansministern förklarar dock, att dylikt förslag bör föreläggas 1932 års riksdag, under förutsättning att prisförhållandena till denna tidpunkt stabiliserat sig.

Det ytterligare uppskov med lönefrågans lösning, som sålunda torde vara ofrånkomligt, är desto mera att beklaga, som man haft anledning hoppas, att systemet med rörliga dyrtidstillägg nu skulle komma att avvecklas och lönerna i samband därmed bringas i bättre överensstämmelse med såväl levnadskostnadernas höjd som den allmänna levnadsstandarden inom jämförliga befolkningsgrupper.

Då något löneregleringsförslag ej ansetts böra vid nuvarande tidpunkt framläggas, synes man med fog kunnat förvänta, att regeringen skulle föreslå någon provisorisk åtgärd för att förbättra tjänstemännens löneställning i avvaktan på en blivande lönereglering. En dylik förbättring torde lämpligen kunna åstadkommas genom en justering av de nuvarande grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

Uppmärksammas bör, att tjänstemännen alltsedan senare halvåret 1923 fått nöja sig med allenast halv kompensation för levnadskostnadsökningen. I den proposition till 1923 års riksdag, som ligger till grund för ännu gällande bestämmelser angående dyrtidstillägg, framhöll dåvarande finansministern, att statstjänstemännen icke under någon period erhållit full kompensation för den inträdda prisstegringen. Att han det oaktat fann sig nödsakad föreslå ytterligare nedsättning av dyrtidstilläggen var uteslutande föranlett av statsfinansiella skäl. Detta uttalande gav statstjänstemännen anledning att draga den slutsatsen och hysa den förhoppningen, att i den mån statens finanser förbättrades, tjänstemännen skulle bli bättre tillgodosedda. Så har dock icke skett. De sista årens underlåtenhet härutinnan får väl dock tillskrivas icke bristande vilja utan det förhållandet, att lönefrågan befunnit sig under utredning.

Det långvariga dröjsmålet med lösandet av tjänstemännens lönefrågor har, helt naturligt, bland tjänstemännen uppväckt missmod och en känsla av att icke statsmakterna till fullo uppskatta det arbete, som av tjänstemännen fullgöres.

Detta förhållande är ägnat att ingiva allvarliga bekymmer. Det synes oss angeläget, att riksdagen i år i någon mån förbättrar dyrtidstilläggen åt stats-tjänstemännen. Detta bör även kunna ske utan att på något sätt föregripa den blivande lönerregleringen. Enligt det av 1928 års lönekommitté avgivna förslaget har lönekommittén vid bestämmande av de nya lönebeloppen utgått från nuvarande grundlöner vid nyreglerade verk, inberäknat 17 % dyrtidstillägg. Med hänsyn till de ökade pensionsavgifter, som torde bli en följd av dyrtidstilläggens inarbetande i pensionerna, ävensom till barnstilläggens bortfallande, lär dock 15 kunna sägas närmare motsvara den procent, efter vilken ett inarbetande av dyrtidstilläggen i lönerna enligt förslaget skulle äga rum. Mellan denna procentsats och den procent, varmed dyrtidstilläggen utgå vid det av finansministern antagna talet för levnadskostnadsstegringen under budgetåret 1931—1932, är en så vid marginal, att en icke obetydlig förbättring av grunderna för dyrtidstillägget kan ske, utan att lönerregleringen behöver påverkas därav. Det förefaller oss nämligen otänkbart, att den lönerreglering, varom förslag enligt finansministerns åsikt bör kunna föreläggas 1932 års riksdag, kan resultera i lägre kostnad utöver de nu utgående fasta lönerna, än vad som vid riksstatens fastställande med utgångspunkt från levnadskostnadsindex av 165, beräknades komma att utgå i dyrtidstillägg under budgetåret 1930—1931. Det synes oss under sådana förhållanden skäligt, att staten under provisorieåret avstår från att för andra budgetändamål taga i anspråk de vinstmedel, som beräknas uppstå i form av besparingar å dyrtidstilläggen till följd av index fall under en, som man har anledning antaga, tillfällig lågkonjunktur. Dessa medel synas i stället böra användas till att förbättra grunderna för dyrtidstilläggen, dymedelst något lättande den del av dyrtidstrycket, som tjänstemännen hittills fått bära själva.

Kostnaderna för dyrtidstillägg åt statens befattningshavare beräknades vid fastställandet av riksstaten för budgetåret 1930—1931 till 77,7 milj. kronor, varav 24,5 milj. kronor vid statens affärsverk. Motsvarande siffror enligt det i statsverkspropositionen framlagda förslaget äro 68,2 resp. 20,3 milj. kronor. Skillnaden i totalkostnad mellan de båda budgetåren utgör således 9,5 milj. kronor. Med ungefärligen detta belopp synes staten lämpligen kunna öka dyrtidskompensationen åt sina tjänstemän.

Såsom ovan framhållits erhålla tjänstemännen för närvarande ett dyrtidstillägg, som beräknas — tillsammans med vid nyreglerade verk vidtagna löneförhöjningar — täcka ungefär hälften av levnadskostnadsstegringen sedan juni 1914. Genom att höja kompensationen till 55 % skulle vid nuvarande indexläge uppstå en merkostnad av, approximativt beräknat, 10 à 11 milj. kronor. En merkostnad i förhållande till 1930—1931 års statsreglering å omkring 1 milj. kronor skulle sålunda uppstå. Då en annan procentsats än jämnt femtal icke synes böra ifrågakomma, tveka vi icke att framlägga ett förslag, som innebär en sådan ökning.

Egentligen borde numera det tal, varmed det för oreglerade löner fastställda

kunna förvänta, att maximeringen icke blott formellt utan även reellt blir eliminerad. Alla skäl synas oss emellertid tala för, att bestämmelsen i fråga avlägsnas ur dyrtidstilläggsförfattningarna redan nu. En sådan åtgärd kan vid nuvarande indextilläge beräknas medföra en kostnadsökning av omkring 0,5 milj. kronor.

Vidkommande åvägabringande av medel för täckande av de merutgifter, som — sedan besparingen till följd av nedsättningen i dyrtidstillägget redan tagits i anspråk för statsregleringen — erfordras vid bifall till vad ovan föreslagits, äro vi icke beredda att avgiva något direkt förslag. Vår uppfattning är emellertid, att det under budgetregleringsarbetet skall visa sig möjligt att härutinnan finna utvägar. Budgetförslaget synes oss nämligen på åtskilliga punkter kunna jämkas. Bland annat tillåta vi oss utan yrkande peka på att riksräkenskapsverket beräknat såväl inkomst- och förmögenhetsskatten som tullmedlen till vardera 2 milj. högre belopp än finansministern samt dessutom ifrågasatt ett tidigare inlevererande av riksbanksvinsten, medförande en merinkomst under nästa budgetår av 8 eventuellt 16 milj. kronor. Vidare har affärsverkens överskott beräknats under förutsättningar av ett dyrtidsindex av 162 i stället för av finansministern beräknade 160. En del av de minskade driftkostnaderna har visserligen diskonterats för den provisoriska dyrortsgrupperingen, men detta torde ej taga hela besparingen i anspråk. Man synes av denna och andra anledningar kunna räkna med cirka 1 milj. kronor större inkomst av affärsverken, än finansministern gjort. Om ingen annan utväg står till buds, finna vi en förbättring av dyrtidstilläggen för statens befattningshavare så påkallad och behjärtansvärd, att man ej bör tveka att taga kassafonden i anspråk.

Under hänvisning till vad ovan anförts, få vi alltså hemställa,

att riksdagen ville besluta sådan ändring av nu gällande bestämmelser rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt pensionärer, att dyrtidstillägget beräknas efter ett procenttal, som motsvarar 55 % av det utav det av Kungl. Maj:t fastställda talet för levnadskostnadsökningen med nuvarande avdrag för befattningshavare vid nyreglerade verk samt pensionärer, samt att begränsningen uppåt av det lönebelopp, å vilket dyrtidstillägg skall utgå, bortfaller.

Stockholm den 21 januari 1931.

R. Lundquist
i Rotebro.

Nils Holmström.
Per Pehrsson.
Erik Nordkvist.

Fredrik Sandwall.
Erik Laurén.
Erik Nygren.

Arne Forssell.
Bertha Wellin.
G. A. Björkman.